

Näkökulmia luvun 13 tehtäviin ja kuviin

s. 128 kuvatehtävä: Englantilaisen William Hogartin maalaus äänestyksestä vuodelta 1755.

Millä tavalla taiteilija kuvaa vaaleja?

- Taiteilija kuvaa vaalit kaoottisena. Äänestämään on tuotu sairaita ja keskellä mies levittää kätensä sekasortoisen tilanteen johdosta. Taustalla on tapahtunut vaunuonnettomuus.
- William Hogart kuvaa poliittista korruptiota Britanniassa. Hän arvostelee 1700-luvun keskeisiä puolueita, toryja ja whigeja, siitä, että ne yrittävät hankkia ääniä keinolla millä hyvänsä. Sairaita ja jopa kuolevia on raahattu äänestyspaikalle.
- Taustalla on rikki mennyt kultainen vaunu, joka symboloi korruptoituneen Britannian politiikan huonoa tilaa.

s. 135 kuvatehtävä: Robert Koehlerin maalaus *Lakko* vuodelta 1886. Nousevan työväestön ainoa ase porvaristoa vastaan oli lakkoilu. Miten kuvassa ilmenee luokkavastakohtaisuus?

- Tehtailija ja työläiset ovat tilanteessa vastapuolia.
- Tehtailija on ylhäällä portailla ja katsoo alaspäin työläisiä. Hän on pukeutunut hyvin, ja hänellä on päässään silinterihattu.
- Työläiset ovat resuisia ja jopa vihamielisiä. Heitä tulee koko ajan lisää. Heillä on oma edustajansa, joka puhuu tehtailijan kanssa.
- Kuvassa on vain muutamia naisia, joista yksi rukoilee miestä rauhoittumaan ja toinen on sivulla lasten kanssa.
- Taustalla näkyvät tehtaiden piiput ja saasteet korostavat tehdasyhteisön ankeutta

1. Tee taulukko 1800-luvun neljästä aatteesta. Selvitä kustakin aatteesta seuraavat asiat:

a) Kuka kannatti aatetta?

b) Keitä aatteen kannattajat vastustivat?

aate	kannattajat	vastustajat
konservatismi	hallitsijat, aatelisto, papisto, käsityöläiset ja talonpojat, jotka kokivat asemansa uhatuksi teollistuneessa yhteiskunnassa	porvarit, työväestö
liberalismi	porvaristo	hallitsijat, aatelisto ja papisto
nationalismi	romantiikan omaksunut keskiluokka, armeija	monikansallisten valtioiden hallitsijat
sosialismi	kaupunkien ja maaseudun työläiset; yhteiskunnan huono-osaiset	aatelisto, papisto ja porvaristo

c) Miksi aate syntyi?

- Konservatismi syntyi vastustamaan valistuksen ja liberalismien ajamia muutoksia.
- Liberalismi jatkoi valistuksesta alkanutta porvariston taistelua aatelia ja yksinvaltaa vastaan, myös kirkon asema nähtiin liian vahvana.
- Nationalismin syntyyn vaikutti kansallisvaltioiden voimistuminen ja näkemys siitä, että oli olemassa eri kansoja.
- Napoleonin sodat: Napoleonin valtaamisissa maissa kohosi kansallistunne ranskalaisuutta vastustamaan
- Sosialismin taustalla oli teollistumiseen liittyneet ongelmat ja työväen yhdistyminen niiden ratkaisemiseksi

d) Mitkä olivat aatteen keskeiset ajatukset?

konservatismi

- ihmiset eivät tasa-arvoisia, viisaampien tulee hallita hitaita muutoksia ylhäältä johdettuna

liberalismi

- tasa-arvoa, mutta ei demokratiaa, vaikutusvaltaa varallisuuden mukaan, suvaitsevaisuus, valtion aseman rajoittaminen

nationalismi

- oman kansan korostaminen, kansalle oma valtio, valtio yksilöä tärkeämpi, tavoitteena isänmaallinen ja uskollinen kansa

sosialismi

- yhteiskunnalliset erot poistettava, tasa-arvoa vaikka väkivallalla
- vallankumous

2. Tee käsittekartta nationalismin vaikutuksista.

Näkökulmia:

- jokaiselle kansalle oma valtio
- nationalismi vaati oikeuksia kansoille
- kansalla sama kieli, uskonto ja historia; yhtenäinen kansa
- aiheutti sotia kansojen irtautuessa suurista keisarikunnista
- nationalismin sai kannatusta kaikista yhteiskuntaluokista, mutta erityisesti keskiluokasta ja upseereilta
- synnytti uusia valtioita
- kansankielisen kulttuurin korostaminen
- kansalliset symbolit, kuten liput, rahat ja kansallispäivät
- imperialismi ja aseiden tuotanto kiihtyivät nationalismin vaikutuksesta

3. Vertaile seuraavia aatteita keskenään:

a) konservatismi ja liberalismi (10 p.)

konservatismi

- haluttiin säilyttää olot ennallaan
- usko siihen, että ihmiset tarvitsivat tiukkaa ohjausta
- korostettiin ihmisten kuulumista yhteisöihin
- uudistukset piti tehdä maltillisesti ja ylhäältäpäin johdettuna

liberalismi

- haluttiin aikaan muutosta
- haluttiin vähentää valtion roolia yhteiskunnassa
- korostettiin yksilöllisyyttä ja yksilön vapauksia
- tavoitteena saada porvareille vapauksia

b) nationalismi ja sosialismi. (10 p.)

nationalismi

- ajettiin kansojen vapautta
- jokaisella kansalla pitäisi olla oma valtio

sosialismi

- kehoitettiin kaikkia maailman työläisiä liittymään yhteen
- haluttiin kohentaa työläisten asemaa ja elinolosuhteita
- tavoiteltiin maailman vallankumousta

4. Pohdi, mikä 1800-luvun aatteista on vaikuttanut eniten Euroopan historiaan.

Opiskelijan oma vastaus.

5. Konservatismi, liberalismi ja sosialismi ovat merkittäviä aatteita, jotka ovat vaikuttaneet Euroopassa 1800-luvulta alkaen. Tarkastele niiden syntyä ja keskeisiä eroja. (historian yo-koe syksy 2016)

Vastauksessa on käsitelty kaikkia aatteita ja mainittu joitakin aatteita erottavia asioita.

- Aatteiden syntytausta: liberalismiin taustalla 1700-luvun valistusajattelu, konservatismi syntyy 1800-luvun alussa vastavoimaksi liberalismille, sosialismin taustalla teollistuneet yhteiskunnat ja työväestön heikko asema.
- Aatteiden eroja:
 - Liberalismi oli porvariston aate, joka vaati vapauksia, kuten sananvapautta sekä äänioikeuden laajentamista porvaristolle.
 - Konservatismia kannattivat aatelisto ja papisto, jotka halusivat säilyttää yhteiskunnan ennallaan.
 - Sosialismia kannattivat työväestön edustajat, jotka vaativat teollisen yhteiskunnan epäkohtien korjaamista ja itselleen parempaa asemaa.

Kiitettävässä vastauksessa aatteiden syntyä ja niiden eroja on käsitelty tarkemmin ja useasta eri näkökulmasta.

- Liberalismin kannatuksen nousu liittyi teollistumiseen ja porvariston aseman vahvistumiseen. 1800-luvulla liberalistit vaativat vapauksia esim. poliittisia oikeuksia tai lehdistönvapautta.
- Konservatismiin taustalla oli Ranskan suuresta vallankumouksesta seurannut sotien ja sekasorron aika, joka päättyi 1815. Konservatiivit vastustivat alempien säätyjen oikeuksien lisäämistä sekä kannattivat sääty-yhteiskuntaa ja vaativat paluuta entiseen.
- Sosialismi syntyi 1800-luvun puolivälissä. Ensimmäiset sosialistit olivat ns. utopistisocialisteja. Sosialismin tavoitteena oli työväestön aseman parantaminen vallankumouksen kautta. Sosialismiin liittyy luokkayhteiskunnan käsite.
- Vastauksessa voidaan myös tarkastella kunkin aatesuunnan merkittäviä ajattelijoita, esim. Edmund Burke, Adam Smith, John Stuart Mill, Karl Marx ja Friedrich Engels.

6. Lue Edmund Burken kirjoitus *Mietteitä Ranskan vallankumouksesta* vuodelta 1791.

a. Mikä on kirjoittajan näkemys Ranskan vallankumouksesta? (10 p.)

- Burke suhtautuu negatiivisesti Ranskan vallankumoukseen ja näkee vallankumoukselliset vallanastajina. Hän tulkitsee tapahtumat vaaralliseksi seikkailuksi.
- Ranskan vallankumouksen jälkeisen ajan hän näkee sekasortoisena anarkiana. Burken mielestä vallankumoukselliset hyökkäsivät hyväntekijäkuningasta vastaan. Hän pitää kuningasta hyväntekijänä.
- Burken mielestä vallankumoukselliset ovat saaneet rangaistuksensa, kun asiat ovat sekaisin taloudessa kuin yhteiskunnassakin.

b. Päätele kirjoituksen perusteella, mikä aatteen kannattaja Edmund Burke oli. Perustele vastauksesi. (10 p.)

- Burke oli konservatismiin kannattaja. Itsevaltiaan hallitsijan hän kuvasi lempeänä jalainkuuliaisena henkilönä.
- Burke ei kannattanut yhteiskunnallisten olojen muuttamista ja hyökkäyksiä kuningasta, esivaltaa ja valtiota vastaan.
- Hän korosti kirjoituksessaan myös uskontoa, mikä oli tyypillistä tuon ajan konservatiiveille.